

THE LIGHT OF THE ETERNAL PEOPLE

Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series IV Lecture #6

THE WISDOM OF YOSEI BEN YO'EZER AND YOSEI BEN YOCHANON: PRESERVING JEWISH IDENTITY IN AN AGE OF ASSIMILATION

I. The Zugos

A.

יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם. יוסי בן יועזר איש צרדה אומר יהי ביתך בית ועד לחכמים. והוי מתאבק בעפר רגליהם. והוי שותה בצמא את דבריהם: יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה. ויהיו עניים בני ביתך. ואל תרבה שיחה עם האשה. באשתו אמרו. קל וחומר באשת חברו. מכאן אמרו חכמים. כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה. גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם: אבות אד, ה

Yosei ben Yo'ezer [a man or leader] of Tzeredah, and Yosei ben Yochanan [a man or leader] of Yerushalayim received [the oral tradition] from them [i.e. Shimon the righteous and Antigonus]. Yosei ben Yo'ezer used to say: Let your house be a house of meeting for the Sages. Let yourself be covered by the dust of their feet, and drink their words with thirst. **Avos 1:4**

Yosei ben Yochanan [a man or leader] of Yerushalayim used to say: Let your house be wide open, and let the poor be members of your household. Engage not in excessive conversation with women. They said this with regard to one's own wife, how much more so does this apply with regard to another man's wife. Hence have the Sages said: As long as a man engages in too much conversation with women, he causes evil to himself, he goes idle from the study of the words of the Torah, and his end will be that he will inherit Gehinnom. **Avos 1:5**

B. This Onias was one of a little soul, and a great lover of money; and for that reason, because he did not pay the tax of twenty talents of silver, which his forefathers paid to these kings, out of their own estates, he provoked king Ptolemy Euergetes to anger, who was the father of Philopater. There was now one Joseph, young in age, but of great reputation among the people of Jerusalem, for gravity, prudence, and justice. His father's name was Tobias; and his mother was the sister of Onias the high priest, who informed him of the coming of the ambassador; for he was then sojourning at a village named Phicol, where he was born. Hereupon, he came to the city (Jerusalem), and reproved Onias for not taking care of the preservation of his countrymen, but bringing the nation into dangers, by not paying this money. For which preservation of them, he told him he had received the authority over them, and had been made high priest. But that in case he was so great a lover of money, as to endure to see his country in danger on that

account, and his countrymen suffer the greatest damages, he advised him to go to the king, and petition him to remit either the whole, or part of the sum demanded. Onias' answer was this, that he did not care for his authority, and that he was ready, if the thing were practicable, to lay down his high priesthood; and that he would not go to the king, because he troubled not himself at all about such matters. Joseph then asked him, If he would not give him leave to go as ambassador on behalf of the nation? He replied, that he would give him leave. So Joseph sent to his friends at Samaria, and borrowed money of them; and got ready what was necessary for his journey, garments and cups, and beasts for burden, which amounted to about twenty thousand drachmae, and went to Alexandria. And when the day came on which the king was to let the taxes of the cities to farm, and those that were the principal men of dignity in their several countries were to bid for them, the sum of the taxes together, of Celoesyria and Phoenicia, and Judea, with Samaria (as they were bidden for,) came to eight thousand talents. Hereupon, Joseph accused the bidders, as having agreed together to estimate the value of the taxes at too low a rate; and he promised, that he would himself give twice as much for them: but for those who did not pay, he would send the king home their whole substance; for this privilege was sold together with the taxes themselves. The king was pleased to hear that offer; and because it augmented his revenues, he said he would confirm the sale of the taxes in him. **By this means, he gathered great wealth together, and made vast gains by this farming of the taxes: and he made use of what estate he had thus gotten, in order to support his authority,** as thinking it a piece of prudence to keep what had been the occasion and foundation of his present good fortune; and this he did by the assistance of what he was already possessed of, for he privately sent many presents to the king, and Cleopatra, and to their friends, and to all that were powerful about the court, and thereby purchased their good-will to himself. **This good fortune he enjoyed for twenty two years. Antiquities Book XII Chapt. IV**

C. Now it happened that in the reign of Antiochus the Great who ruled over all Asia, that the Jews, as well as the inhabitants of Celoesyria, suffered greatly and their land was sorely harassed; For while he was at war with Ptolemy Philopater, and with his son who was called Epiphanes, it fell out that these nations were equally sufferers, both when he was beaten, and when he beat the others: So that they were very likened to a ship in a storm, which is tossed by the waves on both sides; and just thus were they in their situation in the middle between Antiochus' prosperity and its change to adversity. But at length, when Antiochus had beaten Ptolemy, he seized upon Judea: And when Philopater was dead, his son sent out a great army under Scopas, the general of his forces, against the inhabitants of Celoesyria, who took many of their cities, and in particular our nation; which, when he fell upon them, went over to him. Yet, was it not long afterward when Antiochus overcame Scopas, in a battle fought at the fountains of Jordan, and destroyed a great part of his army. But afterward when Antiochus subdued those cities of Celoesyria which Scopas had gotten into his possession and Samaria, with them the Jews of their own accord went over to him, and received him into the city (Jerusalem), and gave plentiful provision to all his army, and to his elephants, and readily assisted him when he besieged the garrison which was in the citadel of Jerusalem.

King Antiochus to Ptolemy, sendeth greeting:

"Since the Jews, upon our first entrance on their country, demonstrated their friendship towards us; and when we came to their city (Jerusalem,) received us in a splendid manner, **and came to meet us with their senate**, and gave abundance of provisions to our soldiers, and to the elephants, and joined with us in ejecting the garrison of the Egyptians that were in the citadel, we have thought fit to reward them and to retrieve the condition of their city, which had been greatly depopulated by such accidents as have befallen its inhabitants, and to bring those that have been scattered abroad back to the city. **Antiquities Book XII Chapter 3**

D.

תני רמי בר חמא יתומין אין צריכין פרוסכול דרבן גמליאל ובית דינו אביהן של יתומין. גיטין לז.

Rami bar Chama taught: Orphans do not need a Pruzbul because Rabban Gamliel and his court are the fathers (patrons) of the orphans. **Gittin 37a**

E.

אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה. זבחים יא:

Shimon ben Azai said: I received from the mouths of the seventy two elders on the day that they instated Rabbi Elazar ben Azaria . . . **Zevachim 11b**

II. Entropy

A.

תנן התם: משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות איש שהכל בו, ואמר רב יהודה אמר שמואל: כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה רבינו, מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו. והאמר רב יהודה אמר שמואל: שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה דאישתכח להו - אישתכח, ודגמירן להו - הו גמירי כמשה רבינו. והא תניא: משמת משה, אם רבו מטמאין - טמאו, אם רבו טהורין - טיהרן ליבא דאימעט, מיגמר - הו גמירי להו כמשה רבינו. במתניתא תנא: כל אשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר איש צרידה לא היה בהם שום דופי, מכאן ואילך היה בהן שום דופי. . . . אמר רב יוסף: דופי של סמיכה קתני. והא יוסף בן יועזר גופיה מפליג פליג בסמיכה כי איפליג בה - בסוף שניה, דבצר ליבא. תמורה טו:

We have learned in a Mishna elsewhere: When Yosef b. Yo'ezer of Tzereda and Yosef b. Yochanan of Jerusalem died, **בטלו האשכולות** - the grape-clusters came to an end. What is the meaning of eshkoloth [grape-clusters]? — **איש שהכל בו** A man in whom all (Torah, fear of G-d, and loving kindness) is contained. R. Yehudah reported in the name of Shmuel: All the 'grape-clusters' who arose from the days of Moses until Yosef b.

Yo'ezer learned Torah like Moshe our Teacher. From that time onward, they did not learn Torah like Moshe our Teacher. But did not Rav Yehudah report in the name of Shmuel: Three thousand halachos were forgotten during the period of mourning for Moshe? — Those laws which were forgotten were forgotten, but those which were learned, they learned like Moshe our Teacher. But has it not been taught: After the death of Moshe, if those who pronounced unclean were in the majority, they [the Rabbis] declared [the object] unclean, and if those who pronounced clean were in the majority, they [the Rabbis] declared [it] clean? — Their acumen diminished, but what they had learned they learned like Moshe our Teacher. It has been taught: All the 'grape-clusters' who arose in Israel from the days of Moshe until the death of Yosef b. Yo'ezer of Tzereda were free from all dofi [taint]. From that time onward, some matter of taint was found in them. . . . Said R. Yosef: [The word dofi here means] dispute, [e.g., the dispute] relating to 'laying on of hands' [on a sacrifice on Yom Tov]. But does not Yosef b. Yo'ezer himself differ with reference to the law of laying on of hands? — When he differed, it was in his latter years, when his mental powers declined. **Temurah 15b,16a**

B.

יוסף בן יעזר אומר שלא לסמוך, יוסף בן יוחנן אומר לסמוך, יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך. ניתאי הארבלי אומר לסמוך, יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך. שמעון בן שטח אומר לסמוך, שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו, יצא מנחם נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך. הראשונים היו נשיאים, ושניים להם אבות בית דין. חגיגה דף טז.

Yosef b. Yo'ezer say that on a festival day the laying on of hands on the head of sacrifice (*semicha*) may not be performed, Yosef b. Yochanon says that it may be performed. Yehoshua b. Perachia says that it may not be performed, Nittai HaArbeili says that it may be performed. Yehudah b. Tabai says that it may not be performed, Shimon b. Shetach says that it may be performed. Shemaiah says that it may be performed, Avtalion says that it may not be performed. Hillel and Menachem did not differ. Menachem left [the office of Av Bais Din] and Shammai entered [in his place]. Shammai says that it may not be performed, Hillel says that it may be performed. The former of each pair were princes (*Nasi*) and the latter were heads of the court (*Av Bais Din*). **Chagiga 16a-b**

C.

תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר: שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, ולא לעבור על דברי תורה, אלא כדי לעשות סייג לתורה. ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים. והביאוהו לבית דין וסקלוהו. לא מפני שראוי לכך, אלא שהשעה צריכה לכך. סנהדרין מז.

It has been taught: R. Eliezer b. Jacob said: I have heard that the Bais Din may, [when necessary,] impose flagellation and pronounce [capital] sentences even where not [warranted] by the Torah; yet not with the intention of disregarding the Torah but [on the contrary] in order to safeguard it. It once happened that a man rode a horse on the Sabbath in the Greek period and he was brought before the Court and stoned, not because he was liable thereto, but because it was [practically] required by the times. **Sanhedrin 46a**

D.

ויקום איש צרורות היה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידה והוה רכיב סוסיא בשבתא אזל קומי שריתא למצטבלא, א"ל חמי סוסי דארכבי מרי וחמי סוסך דארכבך מרך, א"ל אם כך למכעיסיו ק"ו לעושי רצונו, א"ל עשה אדם רצונו יותר ממך, אמר לו ואם כך לעושי רצונו קל וחומר למכעיסיו, נכנס בו הדבר כארס של עכנא הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין סקילה שריפה הרג וחנק, מה עשה הביא קורה נעצה בארץ וקשר בה נימא וערך העצים והקיפן גדר של אבנים ועשה מדורה לפניה ונעץ את החרב באמצע והצית האור תחת העצים מתחת האבנים ונתלה בקורה ונחנק קדמתו האש נפסקה הנימה נפל לאש קדמתו חרב ונפל עליו גדר ונשרף, נתנמנם יוסי בן יועזר איש צרידה וראה מטתו פרוחה באויר אמר בשעה קלה קדמני זה לגן עדן. בראשית רבה פרשה סה ד"ה כב

Yokim, the man of Tzeroros was the son of the sister of R. Yosei ben Yo'ezer, the man of Tzereida. He was riding a horse on Shabbos in front of R. Yosei as [R. Yosei] was being transported to be hanged [or crucified by the Greeks]. He told him, "Look at the horse upon which my master is transporting me and look at the horse upon which your master is transporting you!" [R. Yosei] replied to him: If those that anger Hashem are afforded such treatment then most certainly those that fulfill his will are destined to be afforded wonderful treatment. [Yokim] asked him, "Is there anyone who fulfilled G-d's will more than you?" He replied, "If those who do His will [are judged so harshly] most certainly those who violate His will are destined to be treated harshly." That statement went into him like a snake's poison and [Yokim regretted his former life and] proceeded to inflict upon himself all four types of death sentences: stoning, burning, murder by the sword, and hanging. What did he do? He brought a beam and drove it into the ground. He tied a cord to it and arranged a pile of wood adjacent to it and surrounded it with a wall of stones. He made a bonfire in front of it [with the wood,] and, in the middle of it, he put in a sword. He then lit a fire under the wood which was under the stones. He [first] hung himself from the beam and began to suffocate. The fire came and severed the cord and his body fell into the wood. The sword then plunged through his body and, as he fell, the wall of stones collapsed over him as his body was being burned. Yosei ben Yo'ezer was dozing off as he saw [a vision of] the bier of [Yokim] flying through the air. He said, "He [even] came into *Gan Eden* a short while before me." **Midrash Beraishis Rabbah 65:22**

III. The Antidote for the Ills of the Age

A.

(1) יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם. יוסי בן יועזר איש צרדה אומר יהי ביתך בית ועד לחכמים. והוי מתאבק בעפר רגליהם. והוי שותה בצמא את דבריהם: אבות א:ד

Yosei ben Yo'ezer [a man or leader] of Tzeredah, and Yosei ben Yochanan [a man or leader] of Yerushalayim received [the oral tradition] from them [i.e. Shimon the righteous and Antigonus]. Yosei ben Yo'ezer used to say: Let your house be a house of meeting for the Sages. Let yourself be covered by the dust of their feet, and drink their words with thirst. **Avos 1:4**

(2) יוסי בן יועזר אומר יהי ביתך בית ועד לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם והוי שותה בצמא את דבריהם: יהי ביתך בית ועד לחכמים. כיצד מלמד שיהיה ביתו של אדם מזומן לחכמים ותלמידים ותלמידי תלמידיהם כאדם שאומר לחבירו הריני משמר לך במקום פלוני: דבר אחר יהי ביתך בית ועד לחכמים כיצד בזמן שתלמיד חכם נכנס אצלך לומר לך שנה לי אם יש בידך לשנות שנה לו ואם לאו פטרהו מיד. ואל ישב לפניך לא על המטה ולא הכסא ולא על הספסל אלא ישב לפניך על הארץ וכל דבר ודבר שיצא מפיו יקבלהו עליו באימה ביראה ברדת ובזיע כדרך שקבלו אבותינו מהר סיני באימה ויראה ורתת וזיע אף הוא יקבל עליו כל דבר ודבר שיצא מפיו באימה ויראה ברדת וזיע: והוי מתאבק בעפר רגליהם כיצד בזמן שתלמיד חכם נכנס לעיר אל תאמר איני צריך לו אלא לך אצלו ואל תשב עמו לא על גב המטה ולא על הכסא ולא על הספסל אלא שבו לפניו על הארץ וכל דבר שיצא מפיו קבלהו עליך באימה ביראה ברדת ובזיעה כדרך שקבלו אבותיך מהר סיני באימה ביראה ברדת ובזיע: דבר אחר הוי מתאבק בעפר רגליהם זה ר' אליעזר ושותין בצמא את דבריהם זה ר' עקיבא. אבות דרבי נתן נוסחא אפרקו

Yosei ben Yo'ezzer used to say: Let your house be a house of meeting for the Sages.

Let yourself be covered by the dust of their feet, and drink their words with thirst.

What is the meaning of the phrase, "Let your house be a house of meeting for the Sages"?

It teaches us that one's house should be set aside to be a place where scholars, their disciples, and their disciples' student will frequent, to such an extent that, for instance, when one scholar meets another and says, "I'll be waiting for you at a certain place", the place of choice will be your home. Another explanation of "Let your house be a house of meeting for the Sages" is that when a disciple of a scholar (תלמיד חכם) comes to you and says: Teach me! If you have the knowledge, you should teach him and, if not, send him immediately on his way [to study under someone who does know.] He shouldn't sit before you while on a bed or chair or couch but rather he should sit on the ground before you and he should accept everything that issues from your mouth with awe, fear, trembling and sweat, just as our forefathers received the Torah at Sinai with awe, fear, trembling and sweat.

What is the meaning of the phrase, "Let yourself be covered by the dust of their feet"? It teaches us that one shouldn't say that I don't need to study under a scholar. Rather, you should go and study under him. Don't sit next to him on a bed or chair or couch but rather you should sit on the ground before him and accept everything that issues from his mouth with awe, fear, trembling and sweat, just as our forefathers received the Torah at Sinai with awe, fear, trembling and sweat. Another explanation: "Let yourself be covered by the dust of their feet" is referring to Rabbi Eliezer. "Drink with thirst their words" is referring to Rabbi Akiva. **Avos D'Rabbi Nassan Chapter 6**

(3) יהי ביתך בית ועד לחכמים שכל זמן שהחכמים ותלמידיהן נכנסין לתוך ביתו של אדם הבית מתברך בזכותן. (שכל) [שכן] מצינו ביעקב אבינו בשעה שנכנס יעקב לתוך ביתו של לבן נתברך הבית בזכותו שנאמר כי מעט אשר היה לך לפני וגו' (בראשית ל' ל') וכן לבן אומר נחשתי ויברכני ד' בגללך (שם שם כ"ז) וכן אתה מוצא ביוסף בשעה שנכנס לביתו של פוטיפר נתברך הבית בזכותו שנאמר ויברך ד' את בית המצרי (שם ל"ט ה') וכה"א ויהי ברכת ד' בכל אשר לו בבית ובשדה (שם) וכן את מוצא בארון הא-להים על

שנכנס לביתו של עובד אדום נתברך הבית בזכותו שנאמר ברכך ד' את בית עובד אדום וגו' (שמואל ב' ו' י"ב). והרי הדברים ק"ו ומה ארון הא-להים שלא היה בו אלא שני לוחות בלבד נתברך הבית בזכותו חכמים ותלמידיהן שהן נכנסין לביתו של אדם על אחת כמה וכמה שיתברך הבית בזכותם:

ד"א יהי ביתך בית ועד לחכמים וכשיהא חכם נכנס לתוך ביתך אל תנהג עמו בבזיון ואל תשב עמו לא על גב מטה ולא על גב ספסל אלא הוי יושב תחת רגליו [על הארץ] ומקבל כל דבריו באימה ויראה כשם שאתה שומעו בביהמ"ד. שכן מצינו ליהושע שהמתין למשה רבינו מ' יום ומ' לילה תחת ההר וכל כך למה [בשביל שלמד ממנו] פרשה אחת מן התורה: דבר אחר כשיהיה חכם אומר לחבירו מאין באת מן מקום פלוני והרי אני מקדמך למקום פלוני והרי אני ממתין לך במקום פלוני:

דבר אחר יהי ביתך בית ועד לחכמים כשיהיה חכם אומר לחבירו כך וכך האכילני פלוני כך וכך השקני כך וכך פרנסני כך וכך נתן לי מתנה:

ד"א יהי ביתך בית ועד לחכמים (שיהא) [כשיהא] חכם נכנס לתוך ביתך אל תנהג עמו בבזיון ואל תשב עמו לא על גב מטה ולא על גב ספסל אלא הוי יושב תחת רגליו על הארץ ומקבל את כל דבריו באימה ביראה כשם שאת שומעו בבית המדרש. שכן מצינו באנשי ירושלים בשעה שבאו לדרוש את ד' מיחזקאל מהו אומר ויהי בשנה השביעית בחמישי בעשור לחדש [וגו'] וישבו לפני (יחזקאל כ' א') וכו'

וכן הוא אומר הולך אל חכמים יחכם (משלי י"ג כ') משלו מלה"ד לאחד שנכנס לתוך חנותו של בשם אף על פי שלא ימכור לו ולא יקח ממנו הוא יוצא וריח עצמו וריח בגדיו מבוססים אין ריחו זו ממנו כל היום לכך נאמר הולך אל חכמים יחכם: ורועה כסילים ירוע (שם שם) מלה"ד לאחד שנכנס לחנותו של בורסי אף על פי שלא מכר לו ולא לקח ממנו הוא יוצא וריח עצמו וריח בגדיו [מלוכלכים] ואין ריחו זו ממנו כל היום לכך נאמר ורועה כסילים ירוע (שם): וכה"א שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה וריעוך [היושבים לפניך] (זכרי' ג' ח') [יכול] שאר בני אדם הדיוטות הם ת"ל כי אנשי מופת המה (שם שם) הא שהיו ראויים שתשרה עליהם רוח הקודש:

מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק יא

(4) והוי מתאבק בעפר רגליהם שנאמר יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה (איכה ג' כ"ט):

דבר אחר אם עמלת בתורה בעולם הזה סוף להיות שפתותיך מתנשקות לעתיד לבוא שנאמר שפתים ישק משיב דברים נכוחים (משלי כ"ד כ"ו):

ד"א והוי מתאבק בעפר רגליהם זה רבי עקיבא שבקש ללמוד תורה הלך וישב לו על באר אחת בלוד וראה חוליית הבור חקוקה אמר מי חקק את החוליא הזו. אמרו לו החבל. אמר להם ויכול הוא. אמרו לו הן מפני שהוא תדיר [עליה] ואמרו לו ולכך את תמה מים שחקו אבנים

שנאמר אבנים שחקו מים (איוב י"ד י"ט) . אמר וכי לבי קשה מהאבן אלך ואלמוד פרשה [אחת] מן התורה. הלך לו לבית הספר והתחיל קורא בלוח הוא ובנו. למד מקרא ותרגום ומדרש הלכות [ואגדות] שיחין ומשלים הכל למד. היה רבי שמעון בן מנסייה [אומר] מלה"ד לסתת שהיה יושב בצד ההר אמרו לו מה את עושה כאן. אמר להם מבקש אני לעקרו. אמרו לו ויכול את. אמר להן הן. התחיל מסתת אבנים קטנים ומשליכן לירדן ראה אבן אחת גדולה נתן תחתיה צפורן של ברזל והשליכה לירדן ראה אחרת גדולה ממנה נתן תחתיה צפורן [של ברזל] והשליכה לירדן אמר ירדן יהא לך אין זה מקומך שנאמר בחלמיש שלח ידו הפך משרש הרים (איוב כ"ח ט') : היה ר' עקיבא נושא ונותן בינו לבין עצמו ואומר אלף זה [בחין] [בית] זה למה נכתב שנאמר בצורות יאורים בקע וכל יקר ראתה עינו (שם שם י') . א"ל ר' אליעזר עקיבא עליך נאמר מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור (שם שם י"א) דברים שהיו מעולמים ומסותרים מן הבריות הוציא ר' עקיבא לאורה: בן ארבעים שנה הלך לו לבית הספר. בן ארבעים שנה למד את הכל וארבעים שנה למד את ישראל. נמצאו לו י"ב אלף זוגות של תלמידים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות יושבים ושונים מאנטפטרס ולפנים: אמרו עליו שלא עשה כפועל מימיו אלא בכל יום היה מביא ב' חבילות של עצים ומוכר אחת בתריסין ואחת שהיה מתחמם כנגדה. אמרו לו שכיניו עקיבא איבדתנו בעשן מכור חבילתך וקח בה שמן. אמר להם איני שומע לכם [שני] דברים טובים יש לי בה אחת שאני מתחמם כנגדה ואחת שאני משתמש לאורה. אמרו לא מת עד שיישן על מטות של זהב ועד שעשה כתר של זהב לאשתו ועד שעשה קורדיקוס של זהב לאשתו. אמרו לו בניו הרי הבריות משחקות עלינו. אמר להם איני שומע לכם אף היא נצטערה עמי בתלמוד תורה: [אומרים] לו לאדם מפני מה לא למדת תורה בעולם הזה. אומר שהייתי עני. אף ר' עקיבא עני היה. שהייתי עשיר. אף ר' עקיבא עשיר היה. שהייתי מטופל. אף ר' עקיבא מטופל היה. שמא לא זכו לך אבותיך. אף ר' עקיבא לא זכו לו אבותיו. מכאן אמרו חכמים ז"ל עתיד רבי עקיבא לבייש הרבה למי שלא למד תורה בעולם הזה: מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק יב

(5) ושותה בצמא את דבריהם שכל זמן שדברי תורה נכנסים ומוציאים חדרי [לב] פנויים הן נכנסים ושורים בתוכו ואין יצה"ר שולט ביניהם ואין אדם יכול להוציאם מתוכו. משלו מלה"ד למלך שהיה מהלך בדרך ומצא שם חדרים וטרקל פנויים ונכנס ושרה בתוכן ואין יכול אדם להוציאו (מתוכו) [מתוכן]. כך כל זמן שדברי תורה נכנסים (ומוציאים) [ומוציאים] חדרי (לב) [הלב] פנויים הן נכנסין ושורין בתוכו ואין יצה"ר שולט בינותם ואין אדם יכול להוציאן מתוכו:

דבר אחר ושותה בצמא את דבריהם (א"ר) [אמרו עליו על ר'] אליעזר בן הורקנוס כשבקש ללמוד תורה חורשין הרבה היו לאביו והוא היה חורש בטרשין. ישב לו והיה בוכה. א"ל אביו [בני] מפני מה אתה בוכה שמא מצטער אתה שאתה חורש בטרשין למחר בוא וחרוש על גב [מערה] [מענה] ישב לו על גב [מערה] [מענה] והיה בוכה. א"ל אביו מה אתה בוכה. א"ל שאני מבקש ללמוד תורה. א"ל [והרי בן כ"ח שנים אתה ואתה מבקש ללמוד תורה אל] לך וקח לך אשה והוליד ממנה בנים והוליכן לבית הספר. היה מצטער ג' שבתות עד שנגלה עליו אליהו. א"ל עלה לך אצל בן זכאי לירושלים. [עלה] ישב לו והיה בוכה. א"ל בן מי אתה ולא הגיד לו. מה אתה בוכה מה תבקש. א"ל ללמוד תורה. א"ל מימיך לא נכנסת לבית הספר ולא למדת קריאת שמע ולא תפלה ולא ברכת המזון. א"ל לאו. עמד ולמדו שלשתן. א"ל מה

אתה מבקש לקרות או לשנות. א"ל לשנות. היה מלמדו שתי הלכות כל ימות השבת ובשבת היה חוזר עליהם ומדבקן. עשה שמונה ימים ולא טעם כלום עד שעלה ריח פיו לפניו וטרדו מלפניו. וישב לו והיה בוכה. א"ל למה אתה בוכה. א"ל שהעמדתני (לפניך) [מלפניך] כאדם שהוא [מעמיד מלפניו] מוכה שחין. א"ל בן מי את א"ל בן הורקנוס אני. א"ל הלא את בן גדולי העולם ולא היית מודיעני היום את סועד אצלי. א"ל כבר סעדתי אצל (אכסנאי) [בני אכסנאי] שלי. שלח רבן יוחנן לבני (אכסנאי) [אכסנאי] שלו. אמר להם אצליכם סעד אליעזר היום. אמרו לו לאו והרי יש לו שמנה ימים שלא טעם כלום. רבי יהושע בן חנניה ור' יוסי הכהן ור' שמעון בן נתנאל הלכו ואמרו לרבן יוחנן והרי יש לו שמנה ימים שלא טעם כלום. וכיון ששמע ר' יוחנן בן זכאי עמד וקרע את בגדיו. א"ל אי לך ר' אליעזר שהיית מושלך מבינותינו [אבל אני אומר] לך כשם שעלה ריח פיך (מלפני) [לפני] כך תהא משנת פיך יוצאה מסוף העולם ועד סופו. [קורא אני עליך] ושם האחד אליעזר (שמות י"ח ד') : אמרו בניו של הורקנוס לאביהם לך ונדה את אליעזר מנכסך. עלה לירושלים לנדוהו מנכסיו ומצא שם יום טוב לר' יוחנן בן זכאי וכל גדולי המדינה מסובין אצלו. ואלו הן בן ציצת הכסף ונקדימון בן גוריון ובן כלבא שבוע: ולמה נקרא שמו בן ציצת הכסף אלא שהיה מיסב למעלה מכל גדולי המדינה: אמרו עליו על נקדימון בן גוריון שהיו לו בבית ארבעים כורים של גנות מזהב: אמרו עליו על בן כלבא שבוע שהיה לו מזון ג' שנים לכל אחד ואחד שבירושלים. וכשעמד הסקרין שרפו את האוצרות שבירושלים מדדו כל מה שהיה לו ומצאו מזון ג' שנים לכל אחד ואחד בירושלים: רבי יהושע רבי שמעון בן נתנאל הלכו ואמרו לרבי יוחנן בן זכאי הרי אביו של רבי אליעזר בא. אמר להם עשו לו מקום. ועשו לו מקום והושיבוהו אצלו ביניהן. אמר לו ריב"ז אליעזר אמור לנו דבר (אחת) אחד מדברי תורה. אמר לו אמשול לך משל למה אני דומה לבור הזה שאינו (מאבד) יכול להוציא מים יותר ממה שהוא מכניס. אמר לו אמשול לך משל לה"ד לבאר הזאת שהיא מזלת ומוציאה מים מאיליה כך את יכול לומר דברי תורה יתר ממה שנאמר למשה בסיני. [א"ל ב' וג' פעמים ולא קבל עליו יצא ריב"ז והלך לו והיה ר' אליעזר יושב ודורש דברים יותר ממה שנאמר למשה בסיני] ופניו מאירות כאור החמה וקרנותיו יוצאות כקרנותיו של משה ואין אדם יודע אם יום הוא ואם לילה. רבי יהושע ור' שמעון בן נתנאל הלכו ואמרו לריב"ז בוא וראה רבי אליעזר יושב ודורש דברים [יותר] ממה שנאמר למשה בסיני ופניו מאירות כאור החמה וקרנותיו יוצאות כקרנותיו של משה ואין אדם יודע אם יום הוא ואם לילה. בא ר' יוחנן בן זכאי מאחריו ונשקו על ראשו ואמר אשריכם [אברהם] יצחק ויעקב שיצא זה מחלציכם. אמר להם אביו של רבי אליעזר למי אתם אומרים כך. אמרו לו לבנך אליעזר. אמר להם וכך היה צריך לומר אשריכם אברהם יצחק ויעקב שיצא זה מחלציכם לא היה צריך לומר אלא אשרי אני שיצא מחלצי. היה רבי אליעזר יושב ודורש ואביו עומד על רגליו. א"ל אבא איני יכול להיות יושב ודורש ולומד דברי תורה ואתה עומד על רגליך. עמד והושיבו אצלו. א"ל בני לא באתי לשבח הזה ולא באתי אלא לנדוהך מנכסי ועכשיו שבאתי וראיתי ושמחתי בתלמוד תורתך הרי אחיך מנודים מהם והם נתונים לך במתנה. א"ל מוצל אני עד שאני שוה לכל אחד בהם. א"ל אילו בקשתי מלפני המקום כסף וזהב היה לו ליתן לי שנאמר לי הכסף ולי הזהב [וגו']. (חגי ב' ח') אילו בקשתי ממנו קרקעות היה נותן לי שנאמר לד' הארץ ומלוואה (תהלים כ"ד א) . לא בקשתי ממנו אלא שאזכה לתורה שנאמר על כן כל פקודי כל ישרתי כל ארח שקר שנאתי (שם קי"ט קכ"ח) :

מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק יג

B.

(1) יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה. ויהיו עניים בני ביתך. ואל תרבה שיחה עם האשה. באשתו אמרו. קל וחומר באשת חברו. מכאן אמרו חכמים. כל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה. גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם: אבות א:ד

Yosei ben Yochanan [a man or leader of] Yerushalayim used to say: Let your house be wide open, and let the poor be members of your household. Engage not in excessive conversation with women. They said this with regard to one's own wife, how much more so does this apply with regard to another man's wife. Hence have the Sages said: As long as a man engages in too much conversation with women, he causes evil to himself, he goes idle from the study of the words of the Torah, and his end will be that he will inherit Gehinnom. **Avos 1:5**

(2) יוסף בן יוחנן איש ירושלים אומר יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה: יהי ביתך פתוח לרוחה כיצד מלמד שיהא ביתו של אדם פתוח לרוחה לצפון ולדרום ולמזרח ולמערב כגון איוב שעשה ד' פתחים לביתו. ולמה עשה איוב ד' פתחים לביתו כדי שלא יהיו עניים מצטערים להקיף את כל הבית. הבא מן הצפון יכנס כדרכו הבא מן הדרום יכנס כדרכו וכן לכל רוח לכך עשה איוב ארבעה פתחים לביתו. ויהיו עניים בני ביתך ולא בני ביתך ממש אלא שיהיו עניים משיחין מה שאוכלים ושותים בתוך ביתך כדרך שהיו עניים משיחין מה שאוכלין ושותין בתוך ביתו של איוב וכשנפגשו זה בזה אמר אחד לחבירו מאין אתה בא מתוך ביתו של איוב ולאן אתה הולך לביתו של איוב. וכשבא עליו ההוא פורענות גדול אמר לפני הקב"ה רבוננו של עולם לא הייתי מאכיל רעבים ומשקה צמאים שנאמר ואוכל פתי לבדי ולא אכל יתום ממנה (איוב ל"א ט"ז) ולא הייתי מלביש ערומים שנאמר ומגז כבשי יתחמם (שם שם כ'). אעפ"כ א"ל הקב"ה לאיוב איוב עדיין לא הגעת לחצי שיעור של אברהם. אתה יושב ושוה בתוך ביתך ואורחין נכנסים אצלך את שדרכו לאכול פת חטים האכלתו פת חטים את שדרכו לאכול בשר האכלתו בשר את שדרכו לשתות יין השקיתו יין. אבל אברהם לא עשה כן אלא יוצא ומחדר בעולם וכשימצא אורחין מכניסן בתוך ביתו את שאין דרכו לאכול פת חטים האכילהו פת חטים את שאין דרכו לאכול בשר האכילהו בשר ואת שאין דרכו לשתות יין השקהו יין. ולא עוד אלא עמד ובנה פלטרין גדולים על הדרכים והניח [שם] מאכל ומשקה וכל הבא ונכנס אכל ושתה וברך לשמים לפיכך נעשית לו נחת רוח. וכל שהפה שואל מצוי בתוך ביתו של אברהם שנאמר ויטע אשל בבאר שבע (בראשית כ"א ל"ג): למוד בני ביתך ענוה שבזמן שאדם ענוותן ובני ביתו ענוותנין כשבא עני ועמד על פתחו של בעל הבית ואמר להם אביכם יש בכאן ואמרו לו הן בוא והכנס עד שלא נכנס ושולחן היה ערוך לפניו נכנס ואכל ושתה וברך לשם שמים נעשית לו נחת רוח גדולה ובזמן שאין אדם ענוותן ובני ביתו קפדנין ובא עני ועמד על פתחו ואמר להם אביכם יש בכאן ואומרים לו לא וגוערין בו והוציאו בנזיפה: דבר אחר למוד בני ביתך ענוה כיצד בזמן שאדם ענוותן ובני ביתו ענוותנין והלך לו למדינת הים ואמר מודה אני לפניך ד' א-להי שאשתי אינה עושה מריבה אצל אחרים [ובני אינם עושים מריבה אצל אחרים] לבו אין מתפחד עליו ודעתו מיושבת במקומה עד שעה שיחזור. ובזמן שאין אדם ענוותן ובני ביתו קפדנין והלך לו למדינת הים ואמר יהי רצון מלפניך ד' א-להי שאין אשתי עושה מריבה אצל אחרים ובני אינם עושים מריבה [אצל אחרים] לבו מתפחד עליו ודעתו אינה מיושבת [במקומה] עד שיחזור: אבות דרבי נתן פרק ז'

Yosei ben Yochanan [a man or leader of] Yerushalayim used to say: Let your house be wide open, and let the poor be members of your household. Engage not in excessive conversation with women. What is the meaning of the phrase, "Let your house be wide open"? It teaches us that one's house should be open widely on all four sides, i.e. north, south, east and west, just like Iyov (Job), who had four entrances to his house. And why did Yoav have four entrances to his house? In order that the poor wouldn't have to go to the trouble of going around the house to find the entrance. . . . What is the meaning of the phrase, "And let the poor be members of your household"? It doesn't mean that they should actually become members of the household but rather that the poor should feel so comfortable that the good food and drink offered in your home should be their topic of conversation just as it was with the home of Iyov. When they would happen to meet each other one poor man would ask the other, "Where are you coming from?" "From Iyov's house." "And where are you going." "To Iyov's house, of course." . . . [Another explanation: The word **עניים** does not mean poor but rather humble: **ענוים**] Teach your family humility and patience because when a person and his household are humble and patient and a poor man comes to the door and asks, "Is your father here?" they will answer in the affirmative and tell him, "Come right in." He will then find that the table has already set for him. He will eat and drink and bless the name of Heaven and will experience tremendous satisfaction. But if a person is not humble and patient, however, and his household is strict and impatient, when a poor man comes to the door and asks, "Is your father home?" the reply will be, "No!" and the man will be sternly asked to leave and will be ejected with much ill will. Another explanation is that when a person is humble and patient and so too his family, when he goes abroad, he will travel with peace of mind and thank G-d that his wife and children have not started some argument with someone else in the neighborhood. If they are not humble and patient, however, the man will travel with much anxiety and will constantly pray that no fighting should break out in his absence. **Avos D'Rabbi Nosson Chap. 7**

(3) דבר אחר ועניים מרודים אלו בעלי בתים שירדו מנכסיהם תביא בית: דבר אחר ועניים מרודים אלו חכמים ותלמידיהם שהם מורים לישראל בין טומאה לטהרה בין איסור להיתר תביא בית: וכל מי שאינו נותן פרוסה לעני לפני המקום מביא עליו קללות הרבה שנאמר הפקד עליו רשע [וג'] בהשפטו יצא רשע [וג'] יהיו ימיו מעטים [וג'] יהיו בניו יתומים [וג'] ונוע ינועו בניו ושאלו וכל הפרשה ויאהב קללה [ותבואהו] וילבש קללה כמדו [וג'] תהי לו כבגד יעטה (תהלים ק"ט ו' – כ'). מי גרם לו להביא כל קללות האלה על שלא נתן פרוסה לעני. וכל מי שנותן פרוסה לעני המקום מביא עליו [ברכות] הרבה שנאמר אז יבקע כשחר אורך [וג'] ונחך ד' תמיד [וג'] ובנו ממך חרבות עולם [וג'] אם תשיב משבת רגליך [וג'] אז תתענג על ד' (ישעיה נ"ח ח' – י"ד) מי זכה לו להביא עליו כל הברכות האלה על שנתן פרוסה לעני: מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק יד

(4) ואל תרבה שיחה עם האשה ואפילו היא אשתו ואין צריך לומר באשת חברו שכל זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם: דבר אחר אל תרבה שיחה עם האשה כיצד בזמן שאדם בא לבית המדרש ולא היו נוהגין בו כבוד או שערער עם חברו אל ילך ויאמר לאשתו כך וכך ערערתי עם חבירי כך וכך אמר לי כך וכך

אמרתי לו. מפני שבוזה את עצמו ובוזה את אשתו ובוזה את חברו. ואשתו שהיתה נוהגת בו כבוד עומדת ומשחקת עליו. כיון ששמע חברו אמר אוי לי דברים שבינו לביני הלך ושחן לאשתו ונמצא אותו האיש בוזה את עצמו [בוזה] את אשתו [בוזה] את חברו: אבות דרבי נתן פרק ז

Engage not in excessive conversation with women. They said this with regard to one's own wife, how much more so does this apply with regard to another man's wife. Hence, have the Sages said: As long as a man engages in too much conversation with women, he causes evil to himself, he goes idle from the study of the words of the Torah, and his end will be that he will inherit Gehinnom. Another explanation: What is the meaning of the phrase, "Engage not in excessive conversation with women"? When a person comes home from the *Bais Medrash* (Study Hall) and wasn't shown the proper respect or had a disagreement with a colleague, he shouldn't go and tell his wife the full story, i.e. this is what he told me and this is what I said in reply, for he will only disgrace himself, his wife and his colleague. Now his wife, who used to act towards him with respect, will get up and laugh at him. And when his colleague hears that he told his wife all the details, he will be embarrassed and say, "I said this all in private and now he went ahead and told his wife!" (Implying that soon the whole world will hear about it) . . . In so doing he will disgrace himself, his wife and his colleague.
Avos D'Rabbi Nosson Chap. 7